

Jonas Gahr Støre

Styreleder i ECON Senter for økonomisk analyse, tidligere direktør i Verdens Helseorganisasjon (WHO)

Mellom følelser og fakta

I skrivende stund, like før påsken 2003, sitter jeg og veier for og imot å avbestille en feriereise til Beijing.

Det handler selvsagt om SARS. Verken WHO eller Folkehelsa fraråder å reise til Beijing. Men bekymrede familiemedlemmer er urolige. Hvert avisoppslag sprer usikkerhet. Mediene forstørrer spredningen og reduserer avstandene. Beijing og Hongkong – like langt fra hverandre som Oslo og Roma – smeltes sammen i et bilde av et asiatisk smitteinferno.

Akkurat nå synes frykt-viruset å være farligere enn SARS-viruset. Mellom følelser og fakta sitter jeg og skal ta en beslutning. Det samme gjør tusenvis av andre med ansvar for langt større beslutninger. Reiser avlyses, konferanser utsettes, investeringer legges på is og verdensøkonomien har fått noe nytt å tenke på midt under Irak-krigen. Plutselig sitter WHO med verdensøkonomiens tilstand i sine hender.

Hva trenger vi for å fatte riktige beslutninger? I disse dager ser vi hvor kort veien er fra fakta til følelser. Refleksjonen stopper ikke ved den saklige informasjonens siste punktum. Derfra tar tankene og følelsene over.

Det er et stort fremskritt at vi i dag har adgang til døgntilgjengelig informasjon om spredningen av smittsomme sykdommer.

Tenk på spanskesyken i 1918. 15 000 nordmenn døde av influensaviruset som på noen måneder drepte flere enn hva våpnene greide gjennom hele verdenskrigen. Virusets spredning seg fra kontinent til kontinent, godt hjulpet av millioner av soldater på vei hjem ved krigens slutt. Det fantes ikke organisert internasjonalt helsesamarbeid, viruset var ukjent og de nasjonale folkehelsemyndighetene sto maktesløse.

Nasjonalstaten har bygget opp helse-systemer som *nasjonale fellesgoder*. Dramaet i 1918 viste hvor utilstrekkelig det er når farsotten krysser grensene. For å mestre globaliseringen trenger verden *globale fellesgoder*, og gradvis ser de dagens lys. WHO har gjennom sine 55 år utviklet en verdensomspennende overvåkningskapasitet. Kartleggingen av det årlige influensaviruset og definisjonen av årets vaksine er et stykke fascinerende internasjonalt dugnadsarbeid.

Siden 2000 har WHO gjennom sitt *Global Outbreak Alert and Response Network* bygget et finmasket nett for å påvise utbrudd av internasjonal betyding. Det vokser frem en global infrastruktur som på tvers av landegrensene kopler kunnskap, kapasitet og troverdige råd.

Men her som ellers kan kunnskap være en fare, like mye som en velsignelse. Mysteriet rundt SARS gir fullt gjennomslag for skrekk-scenariene, selv om WHO og Folkehelsa i sine nøkterne råd ikke peker den veien. Asia kan by på smittsomme sykdommer med langt større spredning og fare for en norsk turist.

Selv den mest nøkterne informasjonen kan være både eksplosiv og smittsom når den spres av mediene. For SARS er en historie mediesirkuset elsker. Det minner om karikaturen av nyhetsoppleseren som akkurat har annonsert hovedsakene og følger opp med å si: «*These were the headlines. We will be back in few minutes to blow them out of proportion.*»

Og et sted ute av proporsjoner – et sted mellom følelser og fakta – det er akkurat der jeg tvilende befinner meg 24 timer før flyavgang til Beijing. Skal – skal ikke?

For øvrig valgte Jonas Gahr Støre **ikke** å reise til Kina på ferie (red. anm. 9.4. 2003).

Kunsten å være lege ...

«Og du ville godta hjertets årstider, slik du alltid har godtatt årstidenes gang over dine marker.»

Kahlil Gibran i *Om smerten*

I neste nummer:

- Epilepsi
- Multippel sklerose
- COX-2-hemmere
- Individuell forebygging
- Fastlegeordningen